Incipit tractatus venerabil' mgri Johan. Gerſon. Cancellarij pariſieñ de cognicione caſtitatis et pollucionibus diurnis.

Cripſi pridem aliqua ſuper preparati one ad miſſam ſub decē conſideracōi bus occaſione ſupra principaliter ex materia pollucionis nocturne. Nūc autē de pollucōib9 q̄ videntur accidere vigilādo queſita ſunt a me aliqua que ſolēt timoratas cōſciēs plurimū turbare ſic frequēt' ex diuer ſis pſonis vtriuſq; ſexus tā in ɔfeſſione q̄ ex tra potui ppendē. ppterea conſului nedum do ctores i ſcriptis eo⁊ ſup hac re ſ; eciam collo quiū habui cum exercitatis et diſcretis in con feſſiois materia ymo et a medicis huiuſmōi multiplicis et varie pollucionis cauſam inqſi ui. Deniq; preparet ſe lector audire caſte id qd pro caſtitatis cognitione neceſſitas cogit aperire.

Conſideratio pma

Reſupponendum eſt igitur in primis. q̄ a corpore humano defluit multiplex hu mor per meatus membro⁊ pudendorū que ge nerationi deputata ſūt. Vnus eſt vero ſemia lis. alius vero vrinalis. alius quodammodo medius qui poteſt appellari ſaliualis vel ſpu talis. alius additur humor pſerti i mulierib9

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

quū nominatur mēſtrual' ⁊ huic ſimil' quā
doq; maſculo accidit ex infirmitate. Porro
facile ē ſatis cognoſcere patiētib9 ſecūdū et
vltimū fluxum. quādo ſc; ille eſt vere vrina
lis vel vere menſtrualis habet ei ſuā diſtinc
tionem i colorē ⁊ liquiditate. ⁊ tales exeūt p
terea ut cōmuniter ſine multa delectatiōe in
mēbris genitalib9 preſertim niſi cōiungant᷑
alie cauſe delectatiōis ſicut infra docebit. Ce
terū humor ꝓprie ſemialis ⁊ hūor ille medi9
nō ita faciliter abinuicē ſecernūt᷑ ꝓpter ſimili
tudinē in albedie ⁊ viſcoſitate ſeu tenacitate
⁊ q̄dam ſpiſſitudine habēt n̄lomi9 diſtictas
ꝓprietates ⁊ diuerſos ortus ⁊ meatus vnde
defluūt. qd̄ dearticulati9 cognoſcere ſpectat
ad medicos. Eſt itaq; hmōi ſemial' ſupfluū
vltime dgeiſtiōis ſupfluū nō in q̄litate ſ; in
quātitate hatēs eni natuā ſufficiētē cibū ꝓ
alimento corporis mittit ex omnib9 mēbris
quod ſupeſt ad vaſa geītalia nūc pl9 nūc
minus. Et quando ſupabundat ipſi nature
conatur expellere tādem illud ſupfluum qd̄
fit vel in actu geneātionis ſeu cōcubitus l' p
euapotatiōes ſimiles ſudoribus vel per aliq̄s
fedas diſtillactiones quandoq; ſine ſomnis
Aliquando cum delectatione. Aliquan
do impercepcibiliter. nonnunq̄ in vigilia

quibuſdā venit tā volūtarie q̄ȝ inuolūtarie
modis valde multis nc̄ ex vicio nature nc̄ ex
vicō culpe. Rurſus huōr ille medius fit ex q̄
dā ſupfluitate alimēti. nedū in quantitate.
ſȝ ⁊ in qualitate. qr ſcȝ ineptus ē nutricioi ine
ptus ſimilit̄ gñacōni velut in ſaliua vide⁹ et
alijs ſupfluitatib⁹ defluētib⁹ a cerebro tā p
os q̄ȝ nares iſtis parū ⁊ rari⁹. et alijs habū
dancius ⁊ crebro. Immiſcet aūt ſe talis hu
mor medius cū vrinacōne. aliqñ p ſe defluit
ſine cogitacōne ⁊ ſēſu. Qñȝ vero fit cū delcāci
one ⁊ pruritu quodam pluſq̄ȝ in vrina. que
tñ vrina qñqȝ cū inordiacōe quad exit. Pu
to etiā nōnulli⁹ q̄ȝ vix aut nunq̄ȝ cāt iſte flux
us hūoris medij. talem modū delcātiōis et
cuſſionis. quaſi tocius corpis et ſpecialiter
in pudendis. nec ita perſtringit aut obnubi
lat in ſuo exitu iudiciū rōnis ſicut venit vere
in huōre ſeminali. qm̄ ⁊ ille humor ſemial̄
magis digeſtus. ⁊ ad cauſacōem libidinoſe
delcātionis niſi p infrigidacionē ȧ aliunde
corruptus ſic ꝓporcionabilior inuenitur. Vȝ
inſup humor iſte medius q̄ȝ ex leuioribȝ cau
ſis ac maiori facilitate mouetur ad exitū q̄ȝ
ſemiālis p̄ſertim in mulieribus adeo q̄ȝ ex le
uiſſimo motu corpis de loco ad locum vel in
clinatiōe abſqȝ aliqua cogitacione et abſqȝ

ſenſu prouemat. Ex effectu vero pcipitur p ſordidationem quādā fiſcoſam i carne ſua vel in pānis. Euenit autem facilius ꝛ nō ſine aliquo ſēſu concomitante vel preuio dum pſonā pulchram ſiue dilectam ſiue turpem ſiue iuuenem ſiue ſenē ſiue ſecularem ſiue religioſam. et qnq3 deuotā aſpiciūt aut tangunt aut ei arrident aut confabulātur aut Jocantur etiā vbi nihil de ope carnali volunt aut putant nec dicatur pagere ſed nec cogitare

Conſideratio Secūda

Attendendū eſt ſecūdo pncipaliter circa hanc materiā. q delectatio ſeu cōmotio libidinoſa pruritus ſeu titilatio proueit in mēbris q̄ loqmur frequēter abſq3 fluxu quocūq3. Sūt eni fuoſitates aliq̄ q̄s medici vocāt ſpiritus et hee ſupcaleſatiūt et inflāt ꝛ diſtendunt venas ꝛ neruos in membris illis. ffitq3 ſtimulacō quedam ut pruritus vel titilacō que dū queritur extigui vel ſedari per attrectationem ſentitur ꝛ qnq3 cōpletur delectacō libidioſa ſine quouis fluxu. Patet hoc in pua adhuc etate que nondū apta eſt ſeminacōi ꝓpter defectū ſeminis vel artacōem venaꝝ. Suſcitatur aūt hmōi pruritus ex tlib3 fumis ſeu ſpiritib9 tā ab intn ſecus p ymaginacōes fortes l' ſordidas ſpēs

maxime aūt per ymaginacões libidinoſas
ꝛ turpes quas ab extrīſeco ꝑ allocucões pra
uas et ꝑ aſpect⁹ lubricos aut tact⁹ impudi
cos per ſe vel aliunde prouocatos. Qđ ſi ꝑ cō
plementū delectacōis ex talibus abſq; ōni
ſemine corrūpat̄ vere ipa v̄ginitas iux̄ ſnāz
quorundā magnoꝝ. Heu prochdolor ꝙ̄ in
paucis maneret v̄ginitas cogitacōe ſtupor
eſt niſi forſan pueris et puellis hāc excuſet
defectus ſuffitiens iudicij racōis. Dicendum
eſt p̄terea ꝙ nō oīs prurit⁹ circa mēbra pu
deda debet iudicarꝭ ꝓprie libidinoſus nec etiā
ceſſio eius vel extinctio per vacacōnem ut alit̄
debet appellari luxurioſa delectatio. Videm⁹
itaq; quō ꝛ in alijs mēbris crebro pruritū ſē
ſimus quē vnguibus ſcalpendo vel ut iuxta
vulgare loquar ſepimus ꝉ extiguimus. Eſt
aūt hec paſſio nōnūꝙ̄ ita vehemens ut etiā
cum vulneracōe carnis per vngues ꝛ effuſi
ones ſanguinis vix recedat q̄ paſſio ſi mem
bra illa genitalia iuaſerit cadit prorſ⁹ i mag
nā anguſtiam qui hoc pati cogitur dum cō
tra huiuſmoi pruritum remedium q̄rit qua
le fiet; i alijs mēbris ipē in pollucōes fedas
quedꝫ paſſio cōſurgens ex quibuſdā fumis
Tradunt inſup medici ꝙ i membris euenit
et vere libidinoſas atq; culpabiles ꝓlabit̄

deſcendentibus venas membrorum iſtorum
et neruos adeo ꝙ ſedari non poteſt eciam
per vſum carnalem vel aliam attrectacionē
quemadmodum narrat. Juuenalis. Jn qua
dam matrona nobili. Romana. Eſt igitur in
hoc caſu vel in ſimilibus tanꝙ de vera egri
tudine ad medicos recurrendum. Deniqꝫ
patet ex iſtis. ꝙ pueri. et puelle cum ſobrie
tate. atqꝫ diſciplina in cibis et potibus atqꝫ
ſocietatibꝫ ne ab intrinſeca cauſa vel extrin
ſeca cōſueſcant habere libidioſas huiuſmōi
commotiones peccati in ſua carne. Alioquin
proruent ex conſuetudine velut in quādam
neceſſitatem hec agendi precipue dum etas
grādior aduenerit. Delectatio inſup impro
bior ⁊ vehementior ſenectute. Qua in re con
feſſores vel parentes ꝯmonitionem aliquam
facere debent pueris et puellis ut a talibus
abſtineant. nec a ſe nec ab alijs turpiter ſe
tractari permittant. Attendat quilibet diſ
cretus ex premiſſis quid agēdum et videat
ne dum nimium ſeruat loquendi pudicitia
ſequatur operum maior inordinatio et cōfeſ
ſio de talibus nulla fiat. Attendat ex aduer
ſo nedum prohibitio ſit expreſſa ipſa cona
tum adaugeat verum namqꝫ eſt illud poete
Nitimur in vetitum. Porro ſi. pn̄tes ꝓhibeāt

filias ſuas ab oſculis viroꝝ ⁊ adoleſcētuloꝝ
ſimilr et filios a puellaꝝ ꝯtrectacōibꝫ cur n̄
poterūt filios coarcere verb aut verberibus
ne ſeipōs aut ſeipſas inuicē male cōtrectēt cū
ſit vtiqꝫ hoc flagicioſius ꝙ alterū et eo plus
habēs piculi quo minor eſt illic verecūdia ⁊
licentia maior. Sileo hic de ſtultis ymo ne
pharijs parentib⁹ erga ſuos et ſuas nimia fa
miliaritate cōuenientib⁹. Sileo de ceteris vel
ſuis vel ancillis vel alijs qui perniciē hanc
contagioſiſſimā induce ſub quadā ludi ſpe
cie non verētur. ve ve mūdo ab hac corrupti
one viaꝝ oīs carnis Conſideracō. tercia.

Ttendamus tercio principaliter ꝙ
in theologico vl' morali negocio dum
inquiſitio fit de aliquibus effectib⁹ vel
opibꝫ an ſint vl' q̄lia ſint peccata. ꝯſaciēda ē
reſolutio pncipalis ⁊ finalis ad libertatē cō
ſenſus vel diſſenſus in talibus. ⁊ inde peccm
dicente Auguſtino adeo eſt voluntarium
ꝙ ſi nō eēt voluntarium nō eſſet peccatum
Et iuxta cōem doctrinam. actus exterior ſuper
interiorem nihil addit malicie vl' mortalis cul
pe ea ꝓpter pollucōes vl' fedas diſtillacōnes
ex membris genitalibus plus reſpicere conue
nit ordinē moralē ꝙ naturalē licꝫ cōſideracō
naturaliū proficiat ad moraliū cognicionē

pleniorem queadmodū circa Irā. Inuidiā
gulam. et circa alia vicia p̄cipue carnalia q̄
materiam vel fomentū trahunt ſatis patet
Reſupponam⁹ Cōſideracō quāta
igiť quarto ꝓ deciſione materie pn̄tis
ac ſimiliū ꝯformiť ad doctrinam Auguſti de
ꝓceſſu tēptacōis in nobis ſicut i Adam ſuiſ
ſe ſcriptura cōmeōrat ⁊ dica⁹ ꝙ cōmocō libi
dinoſa ꝯſurgit ꝓ ſtatu nature corrupte nob̄
etiā inuitis ⁊ ſepiſſime etiā p̄ueit oē iuditiū
rōis neq; per ꝯſequens ſubeſt arbitrio aut
ꝯſenſui libero Iux̄ Auguſtinū dicētem. Non
eſt in ptāte nrā q̄bus viſis tangamur ſ; eſt
in ptāte nrā reſpuere vel acceptare. Intelli
ge ſimiliť de auditu ⁊ olfactu de tactu et gu
ſtu. Proueit aūt hec inuolūtaria p̄uencō ex
corrupcōe nature p pccm originale ꝓ ſtatu
nature lapſe. Pro ſtatu vero nature p̄mitus
inſtitute ⁊ integre talis p̄uencō vicōſa neq̄
q̄ꝙ ꝯtigiſſet. Fuiſſet ei regimē hoīs taliť ordi
natū ꝙ ratio ſuū dominiū ſupra ſēſualitatē
abſq; vlla p̄uentione ł rebellione ſeruaſſet
ꝓptea reputať ois cōmotio talis libidioſa
p̄ueniēs iuditiū rōis eſſe pccm ſaltē veiale
qm̄ ipa ꝯſurgit p̄ter vel con̄ iuditiū dn̄e ſue
rōis. Verificatur ꝓinde dictū illđ ſapientis
Null us eſt abſq; pcco. etiā infās vnius diei

Prouenie̅t q̅ppe in quolibet filio ade no̅ p̄
uilegiato co̅mocões huiuſmo̅i preter vel co̅
tra iudiciu̅ racōis. Et ita ſume̅do large pc̄cm
veníale abſqȝ tali diu viuere no̅ vale⁹ dicit̄
au̅t talis commotio voluntaria magis a pec
catrice volu̅tate p̄mi hoīs q̄ꝫ a ꝓpria. ꝓpterea
ſi debet ꝓprie appellal peccatu̅ etia̅ veiale opor
tet ut aliquo modo ꝓpria volu̅tas ſit i cauſa

Conſideratio quinta

Vnc quinto accedendo ad inueſtigacio
nem pricipal' dubij. qua̅do tal' ɔmotio
libidinoſa eſt peccatu̅ mortale ⁊ quando no̅
q̄m̄ de veniali atte̅tis p̄miſſis no̅ ē facie̅da p
ſcrutatio ſcrupuloſa vl' dubia. Conſide̅m⁹
q̄liter ad illa̅ ɔmotionem ſeu temptacōnem
ſe habeat libea̅ volu̅tas et fiei pōt mltiplicit'
voluntas vno modo ſe habet pure p̄uatiue
ta̅ directe q̄ꝫ idirecte. hoc eſt abſqȝ omni actu
volitiuo ꝓ ōmi differentia tempois q̄ꝫ nec an̄
voluit q̄ꝫ illa co̅moco̅ fie̅t nec aliq̄d diſpone̅s
per ſe ad illam voluerit ⁊ dum fit aut poſt q̄ꝫ
facta eſt non aduertit et ob hoc circa ea̅ no̅
ɔſentit vl' diſſentit aliu̅de forſitan occupata
vel in ſomno voluntas. alio modo ſe habet
pure poſitiue tam directe q̄ꝫ indirecte hoc ē
cum actu volitiuo. vel nolitiuo ſic q̄ꝫ antea
voluit deliberate vel voluit q̄ꝫ illa commocio

fieret aut dū fit vel facta ē placet ſibi vł diſ
plicet deliberate ſic ꝙ habet conſenſū vel diſ
ſenſū liberū in tali cōmotiōe acceptādo illā
vel deacceptando cū aduertētia· ꝙ ita vult
vel ita nō vult· voluntas alit ſe habet circa
cōmocōe; illā libidinoſam q̄i medio mō ſic
ꝙ neq; ſe habet pure p̄uatiue nec volendo
ſcilic; illam nec nolendo· Et ſimiliter ſe non
habet pure poſitiue volendo deliberatiue illam
vel nolendo et ad eam actualiter ſe conuer
tendo ſed ſe habet quaſi diſſimulando vel
dormiendo vel non curando · Ita ꝙ nec ex
preſſe uel actualiter conſentit i illam cōmo
tionem libidinoſam nec diſſentit expreſſe
ſed diſſimulat ⁊ dormitat dum attendere ⁊
vigil eſſe tenetur· aut dum aduertit pericu
lum nec tamen obuiare vel reſilire conatur

Conſideratio Sexta

vocata dicamus Sexto conſequenter
ꝙ diſtingui ſolet in voluntate duplex
conſenſus vnus completus deliberatiuus ⁊
directus· Alter incompletus vel interpreta
tiuus et indirectus· Primus fit dum volun
tas ſufficiēter et actualiter aduertit per iu
diciū rōnis reflectētis ſe ſuper ſe· ꝙ ſic vel ſic
agit vult n̄lominus ſic agere ⁊ hic ꝯſenſus
eſt cōmuniter ſatis notus etiā apud parum

eruditos vel in moralib⁹ vſitatos quia ple
nus eſt ⁊ direct⁹. Altū vero ꝯſēſum quē dici
mus īterptatiuū difficilius ē aduertē. nā fit
multis modis. Vnus ē quādo racō debꝫ eē
puigil circa aliqd reprimēdū vel repellendū
dū iam inſurgit actualiter ſed omittit et ne
gligit repellere quaſi tacēs. Juxta illud vul
gatum. Qui tacet cōſentiē videtur. ſic nauta
negligens dicit cauſa ſubmerſionis nauis
Notant vero dicitur qn̄ rō debet eſſe puigil
circa aliqd reprimēdū qꝫ ſi act⁹ eſſet indiffe
rēs vel tal' circa quē racō non deberet labora
re ad repellendū ſeu repmēdum qꝫ ſcꝫ nō im
minꝫ piculū peccati p ſilētiū ſuū. tūc non dici
tur voluntas i tali ſilētio cōſētire. vnde poci
us aliquādo deberet dici diſſentiens ſicut fit
in temptacōib⁹ blaſphemie ⁊ multis alijs
q̄ meli⁹ vincitur ſilendo ſiue nō aduertēdo q̄
pugnādo ⁊ directe conādo. ſic in ciuilibꝫ qn̄
quid verꝫ ē. aut quod tacet non ſtatim vide
tur cōſentiē ymo verius diſſentire iudicatur
Alia regula dicit. Qui tacꝫ nō cōcedit ā negat
Ampli⁹ vero fit ꝯſenſus iſte ſecūd⁹ nōnūq̄
indirectus quādo ſcilicꝫ volūtas aliqd vult
vel agit ad quod ſolet ſequi aliud qd ē pec
catū ut cū aliquis inebriat ſe voluntarie ad
qd ſequit dormicio et ex dormitione omiſſio

ſurgendi ad officiū dīnū ad quod obligat̄ dicitur hec omiſſio ſurgendi voluntaria indi recte ſcilicꝫ ex primario ꝯſenſu modo dicto Actus vero ꝯſequentes inde tm̄ habent de vitio quātū de ꝯſenſu ī principali actu ꝑmo nec ampliꝰ ſi inde adderet̄ alius conſenſus Poſſumus alijs verbis diſtinguere de ꝯſēſu volūtatis ⁊ ſimiliter de diſſenſu. Vn̄ ꝓpoſito aliquo obiecto culpabili volūtas pōt ſe circa illud habere ſeptupliciť. Vno mō q̄ vult obiectū illud eſſe. Alio mō q̄ vult inťpretatiue ſeu imputatiue. Item vult illud direcē vel indirecte. Item vult illud plene et ꝑfecte. aut vult illud ſemiplene ⁊ impfecte. Item poſtremo habꝫ ſe ſuſpēſiue ⁊ quodāmō neutraliter q̄ſi ſcꝫ nullū habꝫ actū nolendi ł volēdi circ̄ illd̓ ſꝫ tenꝫ inditiū rōis in ſuſpēſo ł ad aliud ſe diuūtit. Et hec diſtictō ſi bn̄ ꝯcipiat̄ clauis ē in oī negotio moāli ad apiēdū exitum difficultatibus innuēris. Cōſideratio ſeptia

ꝯcamꝰ vltra ſeptio q̄ circa actū carn̄lē aut aliquē hmōi actū ꝓpoſitū volūtati ipa ſe pōt hr̄e multipliciť. Vno mō q̄ ꝯſētit ī opꝰ ſi facultas adeſſꝫ aut niſi pudor ł timor hūaꝰ impediret. Alio mō q̄ licet refugiat ⁊ horreat ꝯſētire ī opꝰ tale nephariū. Ipa n̄lominꝰ uſat ⁊ ỽuerſat ī aīo ſuo cogitacōꝫ de illo

Et iterū poteſt fieri multipliciter. vno mō ut
deliberate plene et directe. Jn hac cogitacō
ne delcētur ꝛ hoc peccatū eſt in illo cui prohi
bit⁹ ē carnal' concubit⁹ ſecus i vxoratis. Si
enim aliqs act⁹ ꝓhibitus ē ꝯſequēter delcā
tio. Similiter ſi act⁹ permittitur. pmittit' ſil'
delcācio ꝯſequēs directe ꝛ de per ſe ad illum
actū. Notant' addit' ꝛ de p ſe quoniā inſpicē
mulierē non eſt de p ſe pccm ſic nec delcācio
de per ſe conſequēs ſ; de p accidēs ꝯſurgit cre
bro delcācio illa libidinoſa icontinenti quā
continēs nō habēt. Hec aūt ȓgula mltū no
tanda eſt contra ſcrupulos ex vna pte ꝛ ex
alteā pte ꝯtra piculū ꝛ pro licitis etiā caute
dimittēdū. Cogitat alio mō talis circa car
nalem delcātionez ut eam poſſit ſatagendo
et conādo quaſi p vim vl' induſtriā repellere
et nō ſemp expedit ſicut nec pugnaē cum ve
nenoſo ſerpēte dum aliter pōt deuiari. Cogi
tat alio mō ex quadā ſola curioſitate q̄ ſepe
noxia eſt ꝛ crimīalis. Cogitat alio modo q̄
nō aduertit piculū iminē ſibi ꝓ tali cogita
tione ſed in exercitiū virtutis ſibi conuertit et
hec poteſt eē virtuoſa ꝛ caueatur ſufficiēter
piculū. Cogitat alio modo q̄ vult ꝛ cogitur
de hac materia docē alios vel de ipſius con
ditione plenius edoceri. Et ſi hec agit cum

appoſicōne inculpate cutele nō peccat mōrli
ter etiam vbi pollucō ſequeretur. Sic dicere
tur cum homo cogitur audire confeſſiones
aut equitare et ſi qua ſuut ſimilia. Demiqȝ
volūtas quandoqȝ ſe habet ad actū talem
propoſitū quodāmodo neutraliter vel ſuſpē
ſiue quia nec expedit circa hec deliberare ut
ſi ſit loci et temporis oportunitas aut ſi pro
ponat ſibi quid mallet vel in actum illum
conſentire vel perpetue ardere tute facit ſi
non deliberet de vtraqȝ parte propter peri
culum incidendi vel in preſūptionē falſam ſi
eligeret ꝑpetuo ardē vel in pccm mortale
ſi eligeret in actum illum conſētire. Hec eſt
cautela cōueniens multum et expediens ad
uerſus interrogacōes q̄ vel intus vel exterius
curioſe fieri ſolent vel proponi vbi periculū
imminet quicquid eligatur. Et ita ēliquitur
verificatio illius prouerbij vulgaris. Silere
melius eſt q̄ꝑ ſtulticiā dicere. Sic agebat qui
dixit. Et factus ſum ſicut homo nō audiens
et non habens in ore ſuo redargutiones

Conſideracō Octaua

Emamus nūc octauo ad reſpondēdū
quibuſcꝫ interrogacōnibȝ i hac mate
ria de pollucōe que fieret vigilādo et propo
ſicōes aliq̄s ānotem⁹ q̄ ad materias alias

deducte p̄bere potuerūt occaſionē cognoſcē
di veritatem de peccatis. Prima ꝓpoſitio
Vlla pollucio diurna vel nocturna plꝰ
habet de peccato ꝙ̄ fuerit de conſēſu cir
ca illam ī libero arbitrio. Sic de Ira inuidia
gula ⁊ ſimilibus dicitur. Patet ꝓpoſitio ex
tertio notabili. Vnde ſi nullꝰ fuit cōſēſus ve
rꝰ vl' interp̄tatiuus directꝰ vl' indirectꝰ per
fectus vel imp̄fectꝰ nullū prorſus erit pollu
tio illa peccatū. Iſta ē expreſſa. Augꝰ ſētētia
de. ci. dei loquētis de corrupta p violēciā. Di
cit enī ꝙ illa delectatio nullū ē peccatū in cor
pore diſſentientis ſicut nec in corpore dormi
ētis. Et bona ven. dicit eū loqui etiā de pecca
to ꝓprie veniali. ſi autē fuerit alter iſtorū cō
ſenſuū tūc iudicādus erit de qualitate ⁊ quā
titate peccati ꝓporcionabiliter ad ꝯſenſum
Conſenſus itaqꝫ verus plus habet culpe ꝙ̄
interpretatiuꝰ ceteris pibꝰ et ꝯſenſus directꝰ
plꝰ ꝙ̄ indirectꝰ et ꝯſenſus plenꝰ plꝰ ꝙ̄ imper
fectus ymo ꝯſenſus verus dū ip̄fectus eſt ex
fragilitate vl' ignorancia ſepe reputatur ſo
lū venialis. qui ſi p̄fectus eēt mortalis dice
retur. Similiter ꝯſenſus indirectus non plꝰ
cauſat in ſequētibꝫ actibus de malicia ꝙ̄ ipē
ſit malus. Et ita pollucio veniēs ex ſolo ꝯſen
ſu in ēpulā venialē dicenda eſt ſolū venialis

Exemplum de inceſtu loth ſm doctores. a
hoc valet ad materiam de pollucōe nocturna
cognoſcenda pmo ſi iam peccatum ſit deletū
per penitentiam non oportet ſequentes actus
eſſe nouas culpas ex iſta ratiōe.

Secunda propoſicio

Nulla pollutio diurna debet proprie dici
mollicies niſi fuerit per conſenſum libe
rum vnomō vel alio prouocata l' extorta pa
tet ex precedenti quoniam ſicut non fuit pol
lutio hec i poteſtate patiētis. Ita nec peccatū
Mollicies autem ſonat in peccatum, quoniā
dicit. Apoſtol9. q neq3 molles regnū dei poſ
ſidebūt.

Tercia propoſitio.

Nulla talis pollucō debet reputari caſus
reſeruatus ſub nomine mollitiei pmo
nec peccatum ut dictum. Patet quia non eſt
mollities et magis dolēd9 eſt qm huiuſmōi
eſt tale aliquid ptuliſſe q egiſſe l' voluiſſe ſi
cut contingit in erectōne pudendi intelligiē
cum conſenſu volūtatis. Additum eſt ſub
nomine mollitiei quia forſan i caſu poſſet ſu
perior caſum talem ſibi ad horam vl' quo ad
aliquos reſeruare non quia peccatum ſit ſed
ut magis inſtruētur et inſtrueret ſi ſit pecca
tum vel diſſentiens ad peccatum ſeu ad pec
cati periculum et ſi ſit pollucō proprie dicta

hoc tamē generaliter et ꝑ ſep fieri dubiſſimū
eſſꝫ ymo ſtultū   Propoſicio quarta

Nllus flux⁹ ex membris generātionī
deputatis ēputād⁹ ē de ſe pollutio vł
mollicies ſi non fuerit vere ſeminalis. vnde
fluxus vrinalis vel menſtrualis vel alterius
humoris medij nequaq̄ꝫ appellād⁹ ē molli
cies ſiue pollutio et ex ꝯſequenti patet q̄ nec
iſti caſus ēſeruari deberēt ſub noīe pollucōis
ſicut ꝓpoſitio p̄cedens exponebat. ſed dictū
eſt i ꝓpoſitiōe q̄ iſti fluxus nō ſūt reputādi
de ſe mollicies quoniā de ꝑ accidēs vel prop
ter adiunctū aliq̄d poteſt ſecus euenire ſicut
propoſitio ſequēs docꝫ   Propoſitio quīta.

Nlla pollutione ac fluxu cōtingētibꝫ
ſtat hominē grauiori et inordinatiori
feditate animā ſuam maculaē q̄ꝫ facit alius
vere pollut⁹ q̄ ꝑ molliciem ymo ꝑ fornicati
onē ymo ꝑ adulteriū vł ſacrilegiū vł inceſtū
ſupatus. deducitur hec propoſitio ꝑ illa q̄
de cauſa delectationis et pruritus in ſecundo
notabili p̄diximꝰ vnde et propter hoc ſpado
dicitur deflorāē virginem. dicuntur inſup tā
pueri q̄ꝫ puelle añ annos nubiles exardeſcē
in iuicē. dicūtur etiā frigidi et maleficiati nō
potentes ſemiaē nepharijs nequiſſimis nō
nūq̄ꝫ illecebris ſemet inq̄naē et eo flagicōſi⁹

ſunt iſta p cõtrectationem illiciťa aut aliter quo diutius durat viget ⁊ ardeſcit abſq; ſedatione per efluxum ſeminis hec ignominioſa labes paſſionis. Propoſitio ſexta.

Ollutio vel fluxus qui vł nihil habuerunt de conſenſu nec per cõſequens de peccato non impediunt hoīem de per ſe a celebracõe. Dicimus de per ſe. quia de p accñs aliter eſt. utpote ꝙ patiens ſcrupuloſus et timidus eſt in hac pte et faciens ſibi ꝯſciaꝫ inquietam ⁊ dubiam aut quia patiens ſentit ſe ex hac feditate diſcraſiatum in aīmo ac deiectum Aut quia nequit ſufficienter cogitationes lubricas aut turpes inde conſurgẽtes depellere. Vnde notanď ꝙ ſicut ymaginationes voluntarie et lubrice diſponũt maxime ad hmōi fedas cõmocões. Jta vice verſa ſomnia nõnunꝙ̃ de nocte. vł cogitacões in vigilia proueniũt ex huiuſmodi ꝯmotione ⁊ carnali ſtimulacõne queadmodũ iratus aliter ⁊ alia cogitat ꝙ̃ mitigatus ⁊ timens ꝙ̃ ſecurus. dicamus p̃terea circa principale ꝙ de illo de quo loquimur. Licet inuoluntarius fuerit in paciendo remanet tamen in aīma quedã carnalis degustatio quī ſicut guſtato ſpiritu deſipit caro. Jta guſtata carli voluptate et inuitis deſipit ſpũs

Addūt alij innitentes dictis Boñ ven. et ſi
miliū dicētes ipedimētum generale eē eo ꝙ
ꝛequirit̄ ad celebracōnē mundicia nedū ſpi
tualis a peccato ſ; corporal' ab huiuſmōi ſe
do humore hoc qualit̄ habeat veritatem pu
tamꝰ apparuiſſe dū i tracta. de. pol. nocturna
loquēmur. Vnde dñs de palude eruditus i
legibꝰ tam canonicis ꝙ̄ ciuilibꝰ ꝙ̄ diuinis
dicit de pollucōe nocturna ſi cauſam nō ha
bueit culpabilē ꝙ debet hō ceſſarē a celebra
cōe. dꝫ igr̄ de ꝯgruo nō de p̄cepto ſic ꝙ peccet
mortaliter ſi celebret. Sic videtur Augꝰ. de
quotidie ꝯmunicantibꝰ. qd nec laudat nec
vituperat. ſed eos ſuo ſēſui a deuocōni dereli
quit. Vnde ſi alter ꝯiugū reddēs debitū nō
arcetur a cōmunione ſcdm Boñ ven. videt̄
ꝙ illa macula corpalis nō impedit cōmunio
nē ymo nec impediret celebracōnē i ſacdo
te greco qui ſimilit̄ vxori reddere debitum
tenetur poſtulanti Propoſitio ſeptima

Jcut nō ōmis illecebroſa cogitacō con
ſurgēs i anima etiā cū aliquo conſēſu
dubio vl' interp̄tatiuo vl' impfecto. Similit̄
nec ōmis pruritus vel titilacō vl' ſtimulatio
conſurgēs in mēbris genitalibꝰ ex hac ille
cebra impediūt a celebracōne. Sic nec ꝯflux
us inde ꝯſequēs de ꝑ ſe impedit dū racō nō

conſenſit vł dum remittitur nec plene cōſen
ſit in illum. Primā partem ut arbitror cō
cedunt omēs. De ſcđa vero parte ſimil' eſt
ratio ſi propoſitio precedēs attendatur. Cō
ſiliū tamen eſt in hac parte ut vitentur di
ligenter occaſiones ⁊ ſatagat homo ne mo
roſam ⁊ ſenſualem cogitacōnem in ſe qua
lemcūq; ſic figat de aliquo ⁊ circa aliquod
quin eam dū vult poſſit euellere. Ita accō
moda te rebus dicit Seneca ⁊ non da cogi
tacōnes carnales ⁊ fluxus inde ſequentes
abſq; cōſenſu voluntaio vincuntur pleꝝq;
ſalubrius tutius et efficatius ſi ratio ſe ha
beat circa illas per modum non curantis vł
diuertentis voluntatem ad alia q̄ ſi ſollici
tetur triſtet' turbetur ⁊ teneātur tales expel
lere. Notetur in hoc loco tractatulus in gal
lico de remedio contra temptacōes blaſphe
mie cōpoſitus. Auget itaq; cogitatio ve
hemens vel ymaginatio conatū ac proinde
nutrit cogitacōnes huiuſmodi ymo multi
plicat et efficatiores reddit ad fluxum conſe
quendū q ſi diſſimulauerit neq; curauerit
plus q̄ de alterius humoris natural' fluxu ac
q̄eſceret. Poſſet aptari circa rē hāc exēplū de
Iuuenibus q̄ trabē in alto poſitā nūq̄ abſq;
caſu trāſirent quā audaces per ꝯſuetudinē

aut aliunde tota ſecuritate tranſibunt. Fit
autem diuerſio talis multipliciter omnis ꝑ
impreſſionem ſigilli crucis ī pectore vl' ī frō
te quod aliqui ēputāt efficaciſſimum ſicut
illud ſignū eſt triūphale atq; ſalutiferū ſū
me preterea humilitatis vincit autē humi
litas laqueos dyaboli· dicente Anthonio fit
hec diuerſio aliquādo ꝑ leſionem aliquā cor
palē ī lingua l' alibi. Quādoq; ꝑ exꝓbracio
nē ⁊ allocucionē ſeueram ſuarū cogitationū
tanquam eſſet aliquis apparēs temptator
exterius phy· phy ve vobis cogitatiōes vi
liſſime ꝓcul hinc abite ī malā horā veneitis
ſum aliis occupatus. Non de vob' auditū nō
viſum· diſcedite ab hinc. Syrenes vſq; ī exi
tiū dulces. Fit ⁊ h' diuerſio nōnūꝗ̄ ꝑ irriſio
nē quandā talis illuſiōis ꝯſurgētis tā multi
pliciter ī animo et turpiter fit demq; ꝑ vita
tionē ꝑ confeſſionez puram ⁊ nudam ⁊ ſupͣ
modum ꝑ ſpem ⁊ imploracionem diuini au
xilii ſine quo cōtinens nemo plene eſſe pōt

Propoſitio octaua

Difficile eſt vel impoſſibile abſq; diuina
illuīnacione cognoſcere certitudinaliter
radicem ⁊ cauſā pollutiōis diurne ſi videlic;
veniat ex cōſenſu vero l' interꝑtatiuo aut cō
ſenſu directo l' indirecto aut a cōſēſu ſupioris

racōīs vel inferioris ꝓuenit. Puto ꝓpoſicō
nē hāc ↄſiderātibꝫ eē notā. Ex quo cōſequēt
inferrē. ꝙ ꝗ btūs eſt vir q̄ ſemp eſt pauidꝰ
⁊ ꝙ bonaꝝ mētiū ē facē ↄſciam vbi ꝺ neccita
te nō eſſꝫ aliqn̄ fatiēda. expedit de talibꝫ cōfi
teri ⁊ non ſine cōſilio prudētum ⁊ expertoꝝ
propter talia nihilipendere vel contemnē
In ſeipſ aūt expedit ꝙ poſt cōſiliū acceptū
a prudētibus exptis ⁊ deuotis dimittat hō
ſcrupnlos ⁊ timoēs nimios. alioquin nihi
lominꝰ cadēt in puſillaimitatē quādā ⁊ in
quietacōem ſpūs que non poſſet ſuffitient
recipe illum cuius in pace factus eſt locus.
nec aſcēdit vnq̄ talꝭ aīa in pfectōis ſblimi
tatē. Dꝫ vero ſuperioꝛ et exptus cuiꝰ in hac
re q̄ritur cōſiliū a ſbditis. poſtq̄ exploraue
rit oīa dicē diffinitīe. et ſolida rūſioē. tu fac
ita. qm̄ ſi medicus in medendo vacīllaueit
q̄lis i egroto ſpanda erit ſecura ſtabilitas
hinc tragicus ait. Qui dubiā ſalutē dat af
flictis negat.

Propoſitio nona.

D obuiandum piculis ⁊ ſcrupulis qui
ↄſurgūt ex fluxu fedo diuꝛno. ↄſideran
de ſunt diligenter cauſe ⁊ radices. ut eis ag
nitis fiat diligens et diſcreta prouiſio. Diſ
cretam vero dicimus prouiſionē que nec
velit abſcondē cauſas cū maiori detrimento

piculi ꝛ ſcãdalo ꝙ̃ ſit huiꝰ mõi fluxꝰ q̃ qñq;
non eſt niſi venial̃ preſertim dũ humor ille
medius quem diximꝰ nec ex aduerſo ꝑmit
ſit ea licẽcioſe fieri q̃ de ſe culpãda ſũt ꝛ ẽſſe ca
ri facilit̃ poſſunt cuiuſmõi ſũt lubrici aſpectꝰ
viſus inepti ſocietas plꝰ ꝙ̃ decet amicabilis
in ſe gerens delectationem ꝛ ſi nõ de ꝑ ſe libi
dinoſam piculoſam tñ ꝛ plus equo ſēſualē
que nihilominꝰ aliqñ ſub officiis aliquibus
ſpiritualis edeficii ut eſt confeſſio vel lectõ ł
erudicio colorare ymo veriꝰ obſcurarẽ ſe co
nat̃. Sed et caueat aliorũ ſupior ſibi a ſuſpi
tionibꝰ nimis et a q̃dã ut ſic loquar inutili
zelotipia circa ſubditos ſe ꝯtineat nõ idicẽs
ieiunia exceſſiua ł ſeparans eos ab inuicem
inutiliter ꝛ ſpiritualia colloquia vel offitia ve
tans eis. Serua demq; comitũ illud. Ne q̃d
nimis. Et illud ſapientis. Noli nimium eſſe
iuſtus quia qui nimis emungit elicit ſãguinē
Difficile ē fateor i hac re ſē aurea mediocrita
te tenere ſ; ſpiritualis om̃ia diiudicat velut
in aere ſplendido mediãte ſole. Velut p̃terea
i fonte lucido ꝛ illũ iudicat ſuꝑ oẽz diē. Car
nal̃ vero iudicat velut i fonte turbido ꝛ limo
ſo nõ diſcernẽs de groſſis etiã reptilibus ve
nenoſis immixtis velut p̃terea i domo caligi
noſa vir attrectando diſcernens hec ab illis

iudicat poſtremo vix inter diē et noctē et ita frequētiſſiē ſeſe fallit et impigit ī die velut in tēbris. ſed ſaluare illū dz ſpūalis ductrix man⁹. q̄ ſi remittitur seducere ſpmt ſi pmon ſtratio ſibi ſi prior et abbas mauult eſſe dū trāſit p tenebras et p obrupta portabit q̄dē ille damnationem ſuā et dux liber euadet.

Ollucōnē corpalē Propoſicō. x.

qn̄z precedit oſēſus qn̄z comitatur qn̄z ſenſus ē circa eā non oſēſus. qn̄z vero ſēſus eā opatur. et ita fit non ſolum cū oſenſu vel ſenſu. ſʒ ex conſenſu vltimū hoꝝ grauius ē et reddit ꝓprie pollucōnem culpabilem. De niqz tria prima licet non reddant proprie et de per ſe pollutionē culpabilem ſunt ipſa culpe et peccata Alteꝝ vero quādo ſcilicz pol lucō fit cum ſenſu non eſt de per ſe peccatū ymo frequenter auget meritum tanquam materia virtutis dū reſiſtitur violentie paſ ſionis que dū ſentitur ipſa magis et magis allicit et impellit. Quare ſimiliter reſiſten tia habet plus virtutis. Addamus. q̄ et ſi pollutio corporalis et vere ſeminalis diur na vel nocturna. nullo modo debet ſcienter extorqueri etiam pro ſanitate vel alleuiacō ne corporis vel iudicij rationis cōſequendi Si tamē dū ſine tali conſēſu procurāte eam

vel extorquente ꝑuenit ipa placeat nō q̄ de lectatio eſt ſed q̄ alleuiacōnē corpis opatur Hec nō iudicatur eſſe peccatū· videat tamen homo preſerti nouitius ne huiuſmōi ꝯplacē tia ſe ſeducat pretendēs vnum ⁊ agens alte rū. Salubrius eſt itaqȝ cogitationes et iudi cia circa rem hanc diuertē q̄ꝫ habere.

Propoſitio vndecima

Ollutio diurna vel nocturna dū ſētitur effluere non debet violent̄ prohibere ſi probabilit̄ eſtimetur q̄ hmōi violentia fru ſtra eſſet. Nihilominꝰ ꝑ exercitacōne virtu tis et pro euaſione picul i videtur expediens ut homo conetur prohibere quantū ſētit vel expitur cōmode fieri poſſe qm̄ ⁊ ſi hec retētio nocere debeat corpori proderit anime. Natuā demiqȝ poſtmodum vno modo vl̄ alio talem humorem a ſe eicit patet in mulieribꝫ puer peris quibꝫ ſiccātur mamme dū nō eliciat̄ lac Alioquī ſemp fluere paratum ē. Sic pollucōes iſte p̄mo ⁊ pruritus tutius non vtendo vl̄ ex ercendo ſed abſtinendo vincūtur. Similiter aūt expti etiā i prurit u ſēſuali Hec aūt pollu tio etiam in vigilia ſi in pn̄cipio vſqȝ ad finē habeat iugiter rōnē ⁊ volūtatem remitētem quātū pōt iux̄ caſum negocij volūtas repu tabitur nedum non peccaſſe mortaliter ſed

multiplicẽt meruiſſe iuxta illd btẽ lucie. Si
me invitam corruperis mihi caſtitas dupli
cabitur ad coronam. Põt autẽ caſus diur
ne pollucõis euenire circa eos q̄ hñt de ne
ceſſitate audiẽ ↄfeſſioẽs vel aliqua talia co
gitare vel agere ad q̄ ſequitur aliqñ renitẽ
tibꝫ eis toto poſſe. ⁊ ſibi p̄cauẽtibꝫ ab initio
vſqꝫ ad finẽ talis paſſio feditatis ꝙ ſi q̄s
dicit omittat talis qui tam fragilis eſt ⁊ lu
bricus audire cõfeſſioẽs. p̄dicare et ſimilia
Rñdetur ꝙ in multis caſibus nõ oportꝫ hoc
fieri ꝓpter nc̃citatem cõſilij et euitacõeꝫ ſcã
dali ⁊ obligacõnem offitij. ſed quales ſunt
iſti caſus non poteſt gñaliter arte determiã
ri. Referamus hoc ad illud qđ ſapiẽs iudi
cabit circũſtantiarũ condicõe penſata. Con
ſulo tamẽ ut auditurus ↄfeſſioẽs in hmõi
piculo accedat p̄paratus cũ timoẽ ⁊ tremo
re. Auertat iſup qñtũ poteſt faciẽ ſeu oculũ
carnis ⁊ nõ minꝰ oculũ mẽtis ab aſpcũ ſẽ
ſuali illius q̄ ↄfitetur ſed accedat i arcẽ ꝛõis
Illicqꝫ recogitet aĩam illiꝰ velut egrotã et
ſauciã qꝛ caro nõ ꝓdeſt quicq̄. deinde celebra
turꝰ ſi põt offitiũ hoc differre poſt miſſam ſu
am tutiꝰ agit qm̃ recẽs hmõi fluxꝰ plꝰ impe
dit celebracõꝫ q̄ꝫ vetus. Cõſtituat p̄trea ↄfeſ
ſor ⁊ in illo ſtatu corpis i q̄ miꝰ ſcãdalizabiẽ

vt ſtet vel flectet genua· vel alicubi pro ſe ꝓ
ſternet. Sic inſup ſermo ſuus dum ad talia
ventū fuerit breuis ⁊ rigidus preſertim vbi
confitens paratus ē non remitente verecun
dia ſponte totum virus euemire· ꝫ per affabi
litatem quādā oꝫ a confitente nimis verecū
de nuditatem ſue feditatis extorquere· profe
cto vbi maius ineſt piculū· ſed ſi caritas ad
hec feda ſcrutanda deſcendat non curioſitas
aut lubricitas iuuabit· caritas auctor de⁹ fa
ciens cū temptacōe prouētum Notent̄ ad
intellectū pleniorem p̄miſſoꝝ prima ſumma
cōfeſſoꝝ· ti· iiij· li· iiij· de bigamis vbi queritur
quō perditur virginitas Item tractatul⁹
quem aſſcribūt aliqui ſancto Thome· ꝫ ma
gis apparet ex ſtilo ⁊ mateia ꝙ ſit dn̄i ven.
qui icipit· Quomā fūdamentū ⁊ ianua ⁊ eſt
vtilis multum

Explicit tractatulus venerābilis magiſtri
Johis · Gerſon de pollutionibus diurnis.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF